

> DÜBAM
DÜNYA BÜLTENİ ARAŞTIRMA MASASI

YENİ SELEFİLİK VE İŞİD

Moderatör: Aynur ERDOĞAN

DÜBAM

YENİ SELEFİLİK VE İŞİD

Genel Yayın Yönetmeni
Akif Emre

DÜBAM Yayınları
Küresel İletişim Merkezi
Barbaros Bulvarı, Balmumcu / Beşiktaş
Tel: (0212) 274 80 21 – 274 80 22
www.dunyabulteni.net

dübam

YENİ SELEFİLİK VE İŞİD

(SUNUŞ)

Yuvarlak Masa Toplantılarımızın 17.sinde bir anda gündemimize oturan İŞİD meselesini bu örgütü besleyen toplumsal dinamikler, fikrî kaynaklar, tarihî referanslar ve uluslararası gelişmeler bağlamında masaya yatırdık. Konuşmacılarımız İstanbul Şehir Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Mehmet Ali Büyükkara ve Sabah Gazetesi dış haberler editörü Taha Kılınç.

İŞİD'in Suriye ve Irak'ta meydana gelen kaos ortamının bir ürünü olduğunda kimse- nin şüphesi yok. Bu kaos ortamını oluşturan dış müdahaleler de herkesin malumu. Mese- lenin bu boyutu medyada fazlasıyla konuşuluyor. Ancak bu örgütlü yapıyı besleyen top- lumsal dinamikler genelde göz ardı ediliyor. İŞİD gibi bir örgütlülüğün İslam toplumunda ve tarihinde dayandığı toplumsal taban ve fikir/inanç gelenekleri nedir? Tarihte bu fikri gelenek benzeri eylemlerde bulunmuş mudur? Sosyal medyada paylaşılan dehşet verici görüntülerin gerçekliği ve İslamofobik propaganda aracı haline gelmesi tartışma dışı bira- kılsa da şiddet eylemlerinin inanç açısından meşruiyeti nasıl sağlanıyor? 11 Eylül sonrası uygulamaya konan teröre karşı küresel mücadele politikalarının İŞİD'e karşı mücadelede yansımaları neler olmuştur? Bu gibi sorular bu yuvarlak masa toplantısında alanlarında uzman iki konuşumuz tarafından etraflıca değerlendirildi.

İŞİD mensupları kendilerini Selefi düşünceye dayandırsalar da Büyükkara'nın ifade ettiği gibi, bizzat El-kaide tarafından "Harici" olmakla itham edilmektedirler. Bu bağ- lamda Büyükkara'nın Hariciliğin Selefilikten hangi noktalarda farklılığına dair açık- lamaları ufuk açıcı. Selefi düşünce Sünni bir akım olan Ehli Hadisçiliğe dayanmaktadır ve tarihi süreçte ilk kez Vahhabilikle birlikte siyasi kimliğe bürünmüştür. Tarih boyunca marjinal ve şiddet yanlısı kişilerin bu akımla kurduğu ilişki biçimine dair Büyükkara'nın yaptığı analizler bugünün anlaşılmasında önemli ipuçları veriyor.

Ancak Kılınç'ın ifade ettiği gibi, bu savaşçı grupların Irak'ta biriken tepkisellikten faydalanarak kitlelilik kazanmalarına benzer biçimde savaş zamanında taraftar toplama-larına rağmen barış süreçlerinde toplumsallık kazanamıyor olmaları üzerinde düşünülme- si gereken bir husus. Kılınç Bosna Hersek, Çeçenistan vs örneklerinden hareketle bu “Harici” düşünceye sahip savaşçı grupların toplum içinde tutunamadıklarına dikkat çekiyor.

Diğer taraftan Büyükkara'nın Selefi düşüncenin zihni yapısına dair yaptığı analizler, Batılı düşünürler tarafından “Yeni Selefiler” olarak isimlendirilen Afgani, Abduh gibi İslamcılığın önde gelen isimlerinin bu akımdan farklı bir düşünce yapısına sahip olduklarını ortaya koyuyor. Modern dönemdeki İslami hareketler de Selefi düşünce gibi “kaynaklara dönme” çağrısı yapmalarına rağmen Kur'anı Kerim'e atıf yaparlarken Selefi düşüncenin yaptığı gibi metnin yüzeysel anlamına bağlı kalan bir hadisçilik taraftarı olmamışlar ve akla, İslami kaynakların çağın gereklerine göre yorumlanmasına önem vermişlerdir. Dolayısıyla toplantıda “Yeni Selefilik” olarak yapılan tanımlama, IŞİD mensuplarının kendilerini ait gördükleri Selefi düşünceden farklarını işaret ederken modern dönemin İslami hareket öncülerini kastetmemektedir.

Bu toplantı kayıtlarının IŞİD benzeri örgütlenmelerin zihni yapılarının anlaşılmasında yardımcı olmasını umuyor ve meselenin çok boyutlu ele alınmasına katkı yapmasını diliyoruz.

YENİ SELEFİLİK VE İŞİD

Aynur Erdoğan: 17. yuvarlak masa toplantımızda İstanbul Şehir Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dekanı Mehmet Ali Büyükkara ve Sabah Gazetesi dış haberler editörü Taha Kılınç ile “Yeni Selefilik ve İŞİD” meselesini konuşacağız. Arka planına kısaca işaret etmek gerekirse Arap Baharı sonrası, özellikle Suriye’de despot rejime karşı verilen mücadeleyle bir kaos ortamı olduğu gibi Irak’ta ve Suriye’de bütün fay hatları harekete geçti veya geçirildi. Şu an izlediğimiz mezhep savaşları ve bazı aşırı grupların oluşturduğu terör faaliyetleri, şiddet olayları bölgeyi teslim almış durumda. Bu toplantıda bu tabloyu daha çok bu ortamı düşünsel olarak besleyen fikir akımları açısından ele alarak değerlendireceğiz.

“Yeni Selefilik” diye isimlendiriyoruz ama yeni olan nedir, belki bunu tartışmaya açarak başlamak gerekiyor. İŞİD’i besleyen terör gruplarının veya şiddet gruplarının kendilerini dayandırdıkları bir düşünsel akım olarak öne çıkıyor Selefilik. Selefilik otantik anlamda ne kadar bu grupları besliyor, bu akım ne tür özelliklere sahip?

Mehmet Ali Büyükkara: Şimdi aslında ‘neo’ ve ya ‘yeni’ demenin çok da gerekli olduğunu düşünmüyorum. Selefilik, bugün karşı karşıya kaldığımız İŞİD benzeri zihniyetler gibi daha önce tarihte uç vermiştir. Bu da küresel etkisi olan son bir uçlanma diyebiliriz.

Erdoğan: Ne kadar bir tarihsel süreçten bahsediyoruz hocam, modern dönem mi?

Büyükkara: 17. yüzyılı modern dönem sayıp saymayacağımıza bağlı bana kalırsa. Selefilik yeni bir isim, aslında bunun öncesi Ehl-i Hadis geleneğidir. Sünnilik içinde bildiğiniz gibi iki tane ana damar var: Ehl-i Rey dediğimiz Hanefiliğin baskın olduğu damar, akli, kelam metodunu kullanan bir zihniyet yapısı; diğeri de Ehl-i Hadis. Ehl-i Hadis, nakilciliği merkeze alan, akli kullanmayı hoş görmeyen, caiz saymayan bir

bakış açısını bize hatırlatıyor. Ehl-i Hadis Kur'an öncelikli ama hadis merkezli bir din anlayışı. Hadisin de metnini ön plana çıkartan, metin üzerinden fazla akli yorumlara gitmeden çıkarımlar yapan bir anlayış. Ahmet bin Hanbel, İbn-i Teymiye onun öğrencisi İbn-i Kayyim el Cevziyye, İslam düşüncesinde bu akımı temsil eden önemli isimlerdir. Şimdi bu Selefilik dediğimiz bu Ehl-i Hadis'dir. Selefilik denmesinin sebebi ilk nesillere referansla İslam'ı anlama amacını ön plana çıkartması. Diyorlar ki, biz mezhepler, tarikatlar öncesi bir İslam anlayışını benimsiyoruz. Yani Selef-i Salihin dediğimiz ilk nesillerin İslam'ı anlamasını biz ön plana çıkartıyoruz, bunu esas alıyoruz. Halef dediğimiz sonraki nesillerin İslam anlayışı bozulmuş; Hanefilik, Eşarilik, Maturidi... bunlar hep bozuktur, Sünnilikten sapmalardır diyorum.

Erdoğan: 17. Yüzyıla geldiğimizde ne değişti?

Büyükkara: 17. yüzyıla geldiğimizde ise bu Ehl-i Hadis Selefilik düşüncesi Vehhabilik ile yeni bir sıçrama yapıyor, yeni bir boyut kazanıyor. Klasik Ehl-i Hadis düşüncesinde dediğim gibi metincilik var bir de Ehl-i Sünnet merkezli bir dışlamacılık var, o zamanlar da Şia düşmanlığı var mesela. Ehl-i Sünnet dışındaki bütün İslami kökenli oluşumları reddeden, onları İslami saymayan bir anlayış. Hatta Hanefiliği dahi İslami doğru bir yol saymayan bir İslami anlayış zaten vardı. Vehhabilik ile ne geldi? 1- Bu dışlamacılık çok daha tekfirci bir hal aldı, 2- şiddete yöneldi. Yani dışladıkları, tekfir ettikleri insana şiddet uygulama; onların malını, canını, ırzını helal sayma şeklinde bir hale dönüştü. Üçüncü özellik ise Vehhabilikle, Suudi devlet yönetimiyle Selefilik siyallaştı.

Erdoğan: Bu Vehhabilik çizgisinde, bahsettiğiniz özellikleri gösterdiği bir uygulama alanı var mı?

Büyükkara: Tabii. Mesela 1800'lü yılların ilk 10 yılında bunun izlerini görüyoruz, 1802'de 1803'de Vehhabiler, Necid'den kalkarak Irak'a, Kerbela'ya giriyorlar, hem de Aşura günü, çok kalabalık olduğu bir günde baskın düzenliyorlar, 1000'lerce kişiyi kılıçtan geçiriyorlar.

Erdoğan: Şii'yi yani?

Büyükkara: Evet. Yani Kerbela'nın Osmanlı toprağı olduğunu da hatırlayalım o zaman. Aynı şekilde 1805'te yine Kerbela'dan sonra Hicaz'da benzer uygulamalar yapıyorlar. Türbeler yıkılıyor Musul'da, bugün aynı IŞİD'in yaptığı gibi. Taif'teki türbeler yıkılıyor, Mekke'deki Hz. Hatice'nin türbesi, Ebu Talip'in türbesi yıkılıyor, Medine'de

Baki Kabristanı, hemen peygamberimizin kabrinin karşısında, Baki Kabristanı'ndaki tüm türbeler yıkılıyor. Neden yıkıyorlar? Türbelere gelen insanlar Allah yerine o türbedeki insana, veli mi sahabi mi her neyse ona dua ederek şirk koşuyor iddiasıyla... Tabii bütün bunlar yapılırken Osmanlı siyasi yönetimi de suçlanıyor: Siz bunun arkasındasınız, sizin yönetiminiz de bir şirk yönetimidir, siz türbeci ve kabirci bir zihniyetsiniz, tasavvufçu bir zihniyetsiniz, bütün bunların arkasında siz varsınız, şeklinde Osmanlı'yla savaş halindedir aynı zamanda bu zihniyet.

Erdoğan: *Osmanlı'nın tavrı ne Hocam, yani marjinal bir akım olarak mı görülüyor...*

Büyükkara: İlk başta önemsemiyorlar çünkü Osmanlı bu tür şeylere alışık fakat işin ciddiyeti daha sonra anlaşılıyor Kerbela'ya baskın düzenlenince. Bugün İŞİD'in mesela ciddiyeti nasıl anlaşıldı, Musul ele geçirilince. Onun gibi Kerbela, arkasından Hicaz ve Mısır Ordusu'nu seferber etmek zorunda kalıyor Osmanlı. Mehmet Ali Paşa'nın oğulları Arabistan'a çıkıyorlar ve Mekke Medine'yi kurtarıyorlar. Arkasından da Vahhabiler'in başkenti olan bugün Riyad şehrinin yakınındaki Dir'ye kasabasını yerle bir ediyorlar, yakıp yıkıyorlar. Böylelikle önünü almaya çalışıyorlar. Aynı zamanda anlamaya çalışıyorlar, bu neyin nesi? O sıralarda bugün İŞİD için kullandığımız Hariciliğin resmi yazı-

lara girdiğini görüyoruz, “bunlar Harici’dir” şeklinde. Osmanlı’nın ilk yaptığı şey, eski klasik kitapları referansla onları gayri-Sünni ilan etmektir ve onlarla mücadele etmektir.

Erdoğan: Onlar kendilerini Sünni görüyorlar?

Büyükkara: Sünni görüyorlar ve kendileri dışındaki hiç kimseyi de Müslüman ve Sünni de kabul etmiyorlar.

Erdoğan: Peki Osmanlı Sünni dışı ilan ederken bir şekilde tekfir mi etmiş oluyor Hocam?

Büyükkara: Yok, Sünni dışı ilan etmek tekfir anlamına gelmez, yani bunlar Ehl-i Sünnet değildir tıpkı Rafizi Şiiler gibi, Müslüman bile olsalar bunlar 72 fırka içindedir. Peygamberimiz’in bildiğimiz o hadisine referansla 73. fırka olan kurtulan fırka değildir

Vahhabilik, resmi ideoloji olduğu için esniyor, ehlileşiyor. Bir devlet aygıtı gibi çalışmaya başlıyor. Fakat bu durum 1970’lerle beraber değişmeye başlıyor. Çünkü Suudi Arabistan İslamcılıkla tanışıyor.

bunlar yani. Bidatçı dalalet fırkasıdır, şeklinde mahkum ediyor. Şeyhülislam kanalıyla vesaire kitaplar yazıyor... Ve o mücadele de şey oluyor yani başarılı oluyor. Osmanlı aslında mezheplere çok müdahale eden bir yönetim tarzı içinde değildir. Onlar ne kadar İslam’dan sapkın olursa olsunlar, devlete itaat halindeyse Osmanlı için sorun yoktur. Ama devlete karşı bir pozisyona geçerse yahut siyasi faaliyetlerle sosyal dokuyu bozarlarsa, Sünniliğe ne kadar yakın olursa olsunlar Osmanlı ona karşı hemen tavır alır, onun önüne geçer, Vahhabilikte de bu olmuştur.

Erdoğan: Peki şöyle diyebilir miyiz Hocam, yani 19. yüzyıla kadar bu düşünceyi temsil eden gruplar aslında siyasal güce ulaşamadılar ve mevcut ana akım siyasi gücün karşısında da dolayısıyla ciddi bir muhalif set oluşturamadılar?

Büyükkara: Olamadılar...

Erdoğan: 19. yüzyıla birlikte mi bu kırılma?

Büyükkara: 18. yüzyıldan başlıyor 19. yüzyıla... O yüzden ‘neo’ demesek de olur diyorum, çünkü o dönem her ne kadar modernitenin başladığı bir dönem olsa da bizim konuştuğumuz coğrafya o moderniteye çok uzak bir alandır. Burada bir kavram kargaşasına gitmeyelim, Kur’an merkezli düşünce dediğimizde Afgani, Muhammed Abduh, Reşit Rıza da ilk kaynaklara gidiyorlar, aynı Selefilik gibi. Ama onların dönme istediği

kaynak günümüzdeki Selefiliğin dönmek istediği Hadis değil. Yani Kur'an merkezli, hatta onlar Hadis'i sorun olarak görüyorlar. Yani Müslümanların geri kalmasındaki sebeplerin en başında yanlış sünnet algısı yanlış Hadis algısı... Mezhepler, tarikatlar öncesi İslam'a dönüş bakımından onlara da Selefi denmiş. Yani ilk nesillere dönelim. Ama onların dönmek istediği ilk kaynak: Kur'an. Kur'an merkezli bir bakış açısı, sünneti problemleri görüyor, özellikle oryantalist metinlerde 'neo Selefilik' onlar için kullanılır. Muhammed Abduh, Reşit Rıza...

Erdoğan: Modernist yaklaşım?

Büyükkara: Modernist yaklaşımlar... o yüzden neo Selefilik dersek İŞİD gibi hareketlere Kaide gibi hareketlere çok doğru olmaz kanaatindeyim. Yani Selefiliğin tıpkı Vahhabilikteki gibi siyasallaşarak şiddete yönelmesi, tekfir eşliğinde bunu yapması çok yeni bir durum değil. Şimdi, günümüze gelirse bu yapı 17. Yüzyılda, yani Selefilik dediğimiz o Vahhabilikle beraber siyasallaşıyor ve Suudi Arabistan devletinin resmi ideolojisi oluyor. Vahhabilik, resmi ideoloji olduğu için esniyor, ehlileşiyor. Bir devlet aygıtı gibi çalışmaya başlıyor. Fakat bu durum 1970'lerle beraber değişmeye başlıyor. Çünkü Suudi Arabistan İslamcılıkla tanışıyor. Hakeza Suudi Arabistan'dan önce İhvan İslamcılığı ile tanışmış durumda. İşte bu süreçte Selefilik İslamcı bir bakış açısıyla hemhal oluyor, tekrar siyasallaşıyor. Yani antiemperyalist bir çehreye de bürünüyor bir taraftan. O İslamcılığın karakterini kendi bünyesine alıyor. Bu ise çok önemli bir sıkıntı yaratıyor, bildiğimiz Selefilik açısından. Çünkü tekfirci, dışlamacı bir özü olan bu yapı İslamcılıkla buluşunca İslamcılık'ın içlemeci, dışlamacı değil tam tersine içlemeci ve modern yanını köreltiyor. Ve İslamcılar'ın dahi öngörmediği bir garip zihniyet oluşuyor.

Erdoğan: İçlemeci derken evrensel yönünü kastediyorsunuz?

Büyükkara: Evet, mezhepler üstü yanı... Önemli olan emperyalizme karşı mücadeledir... Etnik kimlikler önemli değildir, mezhepler önemli değildir, biz Müslümanız diyen herkes Müslümandır, hep birlikte aynı amaç için mücadele etmeliyiz. Kitaplarına baktığımızda bu İhvan'ın, Pakistan'da Cemaati İslami'nin Mevdudi'nin temel referansıdır. Ama bu Selefilik merkezli İslamcılık şiddeti beraberinde getiriyor. İslamcılarının ahlaki siyaset yapma biçimi veya ahlaki mücadelesi zaman zaman militer bir çehreye de bürünüyor. Hamas'ta olduğu gibi, Hizbullah'ta olduğu gibi, Sünni veya Şii İslam Hukuku'nun ahlaki mücadele biçimini de içinde barındıran o karakteri bozuluyor.

Erdoğan: Siz şu an modern İslami mücadele akımlarının Selefilikten etkilendiğini söylemiş oluyorsunuz?

Büyükkara: Selefilikle bir nevi izdivaç hasıl oluyor.

Erdoğan: *Hamas, Hizbullah'a varacak şekilde genelleştiriyor muyuz?*

Büyükkara: Yok yok, mesela her zaman dediğim gibi İhvan olsun, Cemaati İslami olsun, Hizb-ut Tahrir gibi o tür modern ıslahatçı ve İslamcı hareketler, kendilerini bu tür şeylerden uzak tutmuşlardır. Yani şahsi olarak Selefi dahi olsalar bu insanlar bu tür ne yapacakları kestirilemeyen, içinde şiddet ve tekfircilik, çok şiddetli dışlamacılık bulunan hareketleri devamlı tehlike olarak görmüşlerdir, kendi içlerine sızmasını kendilerini etkilemesini müsaade etmemeye çalışmışlardır. O yüzden bugün Selefilerle İhvan barışık değildir, o yüzden bugün IŞİD, Hamas'ı İslam dışı kabul etmektedir. Ara-

larında ciddi bir ideolojik sorun var, ihtilaf var, aynı zamanda onların İslam anlayışıyla bunların İslam anlayışı oldukça birbirinden farklı, mücadele biçimleri ve mücadele ahlakları da farklı.

Erdoğan: *Şimdi önümüzde çok sıcak bir örnek var; IŞİD. IŞİD, Irak ve Suriye'de kendini hangi sosyal dinamiklere dayandırıyor?*

Taha Kılınç: Ondan önce Hocama ekleme de bulunmak istiyorum. Osmanlı'nın Selefilikle tecrübesiyle ilgili. Suuddan önce Osmanlı'da 1650'lerde Kadızadeli Hareketi var. İstanbul çapında Osmanlı toplumunu ilk defa Selefi düşünceyle tanıştırdı. Çok ilginç bir gözlemimi aktararak hemen sorunuza döneceğim. Türkiye'de Selefi yayın yapan birtakım yayının evleri var. Arapça'dan tercüme yapıyorlar ya da kendileri eser telif ediyorlar. Osmanlı uleması içerisinden yayınladıkları kitap İmam Birgivi'nin kitabı, kabir ziyareti ile ilgili kitabı, çok enteresandır. Hani

bütün Osmanlı ulemasını, geleneksel Türkiye dini yapısı beğenmeyen o yapı ilginç bir şekilde Osmanlı'dan tek bir alimin kitabını alıyor, İmam Birgivi'nin kabir ziyareti kitabını.

Büyükkara: İmam Birgivi Osmanlı toplumunda uygulandığı biçimde kabir ziyaretinin caiz olmadığını, şirke yol açabileceği şeklinde uyarı yapan bir alim olduğu için...

Irak'taki Maliki yönetiminin özellikle Saddam'ın devrilme sürecinden sonra yapmış olduğu şeyler, hapisanelerde işkenceler, ayrımcılık Şiilerin sadece devletin belli kademelerine getirilmesi, ordunun ciddi anlamda Sünnilerden temizlenmesi, Sünnilerin siyaset dışı bırakılması vs etkili. Bütün bunların hepsinin getirmiş olduğu bir tepki sonucunda ortaya çıkan bir hareket.

Erdoğan: Aslında tarihten cimble bir örnek alıp kendi meşruiyetlerini sağlama-ya çalışıyorlar...

Kılınç: O da var. Şunu söylemek istiyorum, Selefilik Osmanlı'da hiç yoktu, hiç örneği yoktu gibi birtakım genellemelere gidebiliyoruz. Çok ufak bir örnek belki ama hatta Kanuni Sultan Süleyman Devrinde, ki Osmanlı'nın zirvesi kabul edilir, o dönemde bir tane alim İzmir'den çıkıyor. O günden bugüne böyle Selefiler de kendini Osmanlı'nın böyle bir ucundan tutturabiliyorlar, bu da yani okurlara belki güzel bir anekdot olabilir diye ekliyorum.

Günümüzdeki İŞİD'e geldiğimizde bugün enteresan bir tevafukla tam da İŞİD'e operasyon yapıldığı bir günde yapıyoruz bu konuşmayı. Toplumsal dinamiklerine baktığımızda hangi ihtiyaca binaen ortaya çıktığına bakmalıyız. Çünkü genelde böyle İŞİD gibi hareketler ya da coğrafyadaki diğer birçok hareketle ilgili "Amerika, İsrail destekliyor" gibi birtakım genellemeler var. Her örgütü, her yapıyı dışarıdan birileri destekliyor olabilir, bu ihtimali göz önünde tutmakla birlikte hangi toplumsal tabana yaslanıyor sorusunu çok önemsiyorum. Sadece İŞİD'den değil, el-Kaide gibi bölgede savaşan, eli silah tutan yapılanmalardan söz ediyorum. Sanki onların hepsi bölgeyi karıştırmak için dışarıdan yönlendirilen hareketler gibi anlatılıyor. İŞİD'in temellerine baktığımız zaman özellikle Irak'ın yakın tarihindeki birtakım siyasal gelişmeler eşliğinde Şii yönetimin, Irak'taki Maliki yönetiminin özellikle Saddam'ın devrilme sürecinden sonra yapmış olduğu şeyler, hapishanelerde işkenceler, ayrımcılık Şiiilerin sadece devletin belli kademelerine getirilmesi, ordunun ciddi anlamda Sünnilerden temizlenmesi, Sünnilerin siyaset dışı bırakılması vs etkili.

Bütün bunların hepsinin getirmiş olduğu bir tepki sonucunda ortaya çıkan bir hareket. Sadece bundan dolayı ortaya çıkmıyor ama ciddi anlamda bundan besleniyor. Mesela İŞİD'in ilk ortaya çıktığı zamanlara baktığımızda Felluce ve oradan yukarıya doğru Kürt bölgesine, Erbil'e kadar baktığımız zaman çok enteresan bir şekilde en azından belli bir noktaya kadar aşiretlerin ve yerel unsurların ciddi şekilde İŞİD'i desteklediğini görüyoruz. Mesela yerel Baasçılar, şu anda Musul ve çevresinde birçok yerleşim yerinin eski Baasçılar ya da onlarla ilgili kişiler tarafından yönetildiğine en azından kontrol edildiğine dair iddialar var. Şimdi enteresan bir şey mesela Saddam'ın sağ kolu İzzet Edduri'nin iki tane oğlu bu İŞİD'in yapmış olduğu operasyonlar sırasında İŞİD saflarında İŞİD'le beraber savaşırken öldürüldü.

Erdoğan: Baasçılar ne kadar etkin sizce içinde?

Akif Emre: Aslında bir koalisyon var IŞİD dediğimiz şeyin altında bir toplumsal yapı var, onu çözmek lazım. Aşiretler, geleneksel yapılar, tepkiler, eski Baasçılar...

Büyükkara: IŞİD'in kurmay aklı Baas.

Kılınç: Öyle görünüyor. Bir de şöyle bir şey de var, şimdi sonuçta Amerikan işgali oldu, Baas yönetimi devrildi ama nihayetinde burada bir yönetim vardı ve bu yönetim ülkeyi terk etmediğine göre toplumda bir yerlere dağıldı, bunu öyle görmek lazım.

***Erdoğan: Peki. İşgalden sonra Baasçılar belli bir süre işgal güçlerine karşı savaş-
tılar ve belli bir zafer de kazandılar Amerikan askerlerine karşı. O dönemde mesela
iddialarını oluştururken veya mücadelelerini yürütürken hiç İslam devleti diye bir
şey duymamıştık. Şimdi ise İslam devleti kurmak gibi bir iddia ile ortaya çıkıyorlar.
Bu geçişi, değişmeyi nasıl açıklıyorsunuz?***

Kılınç: Sadece IŞİD bağlamında değil, ilk IŞİD hareketi ortaya çıktığı zamanki Arapların tepkileri bence çok dikkat çekici. Mesela Yusuf Kardavi "Sünniler'in baskıcı Şii'ler'e karşı Irak'taki kıyamıdır" dedi mesela. IŞİD'in başlangıç noktası "ben İslam devleti kuracağım, ele geçireceğim, had cezalarını tatbik edeceğim" gibi vaatler değil. Zaten insanları, özellikle Irak'taki yerel unsurları kanalize ederken Şii, Rafizi, baskıcı, mezhepçi, hatta "kafir" dedikleri yönetime karşı bir kıyam yürüteceğiz diyerek kurdukları bir koalisyon gözüküyor.

***Erdoğan: İşgal güçlerine karşı savaşırken bir anda diğer Müslümanlara karşı
savaşa nasıl dönüştü?***

Kılınç: Özellikle Maliki yönetimiyle, birtakım suiistimallerin zirveye çıktığı son 5 yılda, ciddi anlamda böyle bir tepki oluşturduğunu düşünüyorum. Çünkü IŞİD'e kadar Irak bizim gündemimizde değildi ama Irak'ı gün be gün yakından takip eden herkes buna şahittir ki ciddi anlamda insan hakkı ihlalleri yaşandı. Gazetede haberleri gündeme taşırken Irak'ta gene patlama olmuş, 10 kişi ölmüş... "10 kişi bir şey değil" dediğimiz zamanlar oldu. Maalesef, bunu söylememiz çok kötü ama böyle bir jargon geliyor bir yerden sonra. Hani bir dönem çok sakindi, birden patladı gibi bir yaklaşım bence çok yanıltıcı oluyor. Zaten orada ciddi anlamda kaynayan bir toplum vardı. Bir de şunu da görmek lazım. Saddam Hüseyin döneminde ciddi anlamda Şii'lere ve toplumdaki birtakım etnik unsurlara karşı -Kürtler'e Halepçe'de yaptığını zaten biliyoruz- baskı uygulandı. Tabii Saddam'ın devreden çıkartılması İran'ı devreye soktu. Nihayetinde

İran ciddi anlamda nüfuzunu kullanarak bölgedeki gücünü, uzantılarını kullanarak bir Bağdat'ta yönetim meydana getirdi. Dolayısıyla İŞİD nereden çıktı gibi değil de belki 2003-2013 arası gibi bir döneme yakından baktığımız zaman sanki bu hareketin böyle bir kıvılcımı giderek birikiyordu diyebiliriz.

Erdoğan: Bir de bütün mücadele Şiilere, Maliki yönetimine karşı ve hatta diğer Müslüman güçlere karşı, onlara yönelmiş durumda. İşgal güçleri mesela hiç zikredilmeyen bir unsur yani işgal güçleriyle barıştılar mı yoksa tamamen bölgenin temizlendiğini mi düşünüyorlar ve ya bu Maliki yönetiminin arkasında işgal güçleri olduğunu mu düşünüyorlar, onu nasıl açıklıyorsunuz?

Kılınç: Enteresant bir şey var, özellikle Suriye'de ayaklanma başladığı zaman Suriye'de ciddi anlamda İŞİD'in ortaya çıkıp filizlenmesi, büyümesi diğer muhalif gruplara saldırarak oldu. Özgür Suriye Ordusu ciddi anlamda İŞİD'le savaştı. Ve İŞİD'in onlara saldırısıyla bu savaşlar gerçekleşiyor. Onlar rejime karşı mücadele ederken İŞİD geldi onlara saldırdı. Zaten bu açı bu nokta İŞİD'in uzun zaman İran ve Suriye istihbaratı tarafından yönlendirildiği düşüncesine yol açtı. Ciddi anlamda böyle kesin olmasa da en azından bu kavganın Esed'in ve İran'ın, yani onun destekçisi olan yapının işine geldiğini gösteriyordu. Bölgede zaten durmadan değişen dinamik var. Şu yapı böyledir, bu buna karşıdır denemiyor, çünkü koalisyonlar çok hızlı değişiyor. Bundan belki bir 5-6 sene önce İran'ın Amerika'yla beraber belli bir yapıya karşı mücadele etme ihtimalini bile düşünemezken şu anda İŞİD'e karşı Amerika'yla İran'ın ittifakı söz konusu. Yalanlanıyor ama zaman zaman mümkün de deniyor. Birtakım koalisyonlara girmeye bazen yine yeşil ışık yaktıklarını görüyoruz. Dolayısıyla hani çok böyle bir ittifak kurulup 2-3 sene gidecek diyemiyoruz. Bölge stabil durumda değil. Birtakım ittifaklar, kamplaşma çok hızlı değişiyor. Mesela bugün baktığımız zaman Amerika ve 5 tane Arap ülkesi bugün İŞİD'e karşı saldırı düzenledi. Şimdi bu açıdan baktığımız zaman bölgede özellikle Esed yönetimiyle zımnî bir anlaşma olduğu da gözüküyor.

Ama bu el Kaide gibi ondan sonra İŞİD gibi veyahut silahlı olmayan Ensar es-Sünne gibi veya Hindistan'da Ehli Hadis gibi cemaatlerde bu siyasal akıl yok. Gelenekçi tarzda tıpkı Ahmet bin Hanbel'in zamanındaki Seleflerin düşündüğü gibi veya İbni Teymiyye'nin zamanındaki Seleflerin düşündüğü gibi, hatta onlardaki o ilmi akli da, derinliği de taşımayan bir sığlıkta Selefliği anlayan -ki bunun sebebi de cehalettir- bir teşkilat zihniyeti var.

Erdoğan: El Nusra'ya karşı savaştı ve şimdi el Nusra'yla da anlaşma içindeymişler gibi görünüyor.

Kılınç: İşte şimdi çok hızlı değişen koalisyonlardan bahsediyoruz. Hani ben bu anlamda şu grup şununla anlaşmış, şöyle devam eder diyemem. Mesela Amerika'nın oluşturmuş olduğu bu IŞİD'e karşı koalisyon, bölge terörden temizlenecek olarak yorumlanıyor ama şöyle yorumlar da var: Belli bir yerden sonra IŞİD biraz daha marjinalliğini atarak diğer gruplara yanaşacaktır deniyor mesela bir tahmin olarak, neden olmasın? Çok da bana makul geliyor doğrusu.

Erdoğan: Biraz önce Selefi hareketlerden ve modern İslami hareketlerden bahsederken biraz Selefilik'in düşünsel olarak bu gruplarda da bulunduğu dair bir imada bulundunuz. Şimdi oraya geri dönecek olursak mesela Hamas gibi İhvan gibi grupların modernist yapıları mıdır yani Selefi düşünceye yaklaştıran sizin görüşünüze göre?

Büyükkara: Yok, özellikle Arapların oluşturduğu şeylerde İslami hareketlerde selefi ton çok fazladır. Selefilik aslında bir Arap zihniyettir ta başından beri. Dolayısıyla yani Mısır'da doğan İhvan da, ondan sonra Ürdün'de, Filistin'de doğan Hizb-ut Tahrir de, Hamas da doğal olarak Selefilik'i şahsi bazda, zihniyet olarak değil, bir örgüt zihniyeti olarak değil, şahsi bazda olması normaldir. Ama bunlar modern İslamcı hareketler olduğu için bu tür gelenekçi Selefilik'in dominant hale gelmesine razı olmazlar, buna müsaade etmezler cemaatlerinde. Mesela Mevdudi dahi, Hint topraklarının bir alimidir ve bir hareket adamıdır, şahsi olarak Selefidir, Hanefi değildir. Ama örgütsel olarak teşkilat olarak Cemaati İslamiye, Selefilik'in hakim olmasına, yani Selefi örgüt gibi davranmasına asla müsaade etmemiştir. Ondan sonraki liderler de buna müsaade etmemiştir. Ama bu el Kaide gibi ondan sonra IŞİD gibi veyahut silahlı olmayan Ensar es-Sünne gibi veya Hindistan'da Ehli Hadis gibi cemaatlerde bu siyasal akıl yok. Gelenekçi tarzda tıpkı Ahmet bin Hanbel'in zamanındaki Selefilerin düşündüğü gibi veya İbni Teymiyye'nin zamanındaki Selefilerin düşündüğü gibi, hatta onlardaki o ilmi akıllı da, derinliği de taşımayan bir sığılıkta Selefilik'i anlayan -ki bunun sebebi de cehalettir- bir teşkilat zihniyeti var. Yani asla biz İhvan'la, Hizb-ut Tahrir'le o yapıyı kıyaslayamayız. Bir tarafta siyasal modern, İslamcı bir zihni yapı, bir tarafta ise gelenekçi, metinci, dışlamacı; öbür taraf içlemeciye bu taraf dışlamacı bir yapı. Yani hem dini zihniyet hem bir iş yapma tarzı ve bunun siyasallaşması, yani çok garip bir şekilde siyasallaşması... Yani çok farklı iki ayrı zihniyetten bahsediyoruz.

Erdoğan: *Ama mesela Çeçen cihadına bakalım, orada Selefi düşüncenin fazlasıyla etkin olduğunu görüyoruz. Dolayısıyla bunun düşünsel bir akım olmaktan öte, siyasi mekanizmalarla nüfuz eden bir hareket olduğunu söyleyebilir miyiz?*

Büyükkara: Yine o Çeçenistan'daki Selefilik, dışarıdan taşıma bir Selefiliktir. Yani oranın kendi özünden gelen bir şey değildir. Gönüllü Arap mücahitler vasıtasıyla oraya taşınmıştır. Şimdi şaşırtıcı tarafı el Kaide ve post el Kaide dedikimiz... Yani İŞİD o şekilde adlandırılıyor, çünkü el Kaide ile de çok ciddi problemler yaşayan bir yapıdan bahsediyoruz. Daha aşırı gitme, daha uçlanma, daha sivrileşme ile karşı karşıya İŞİD gibi örgütlerle beraber. Aslında eski bir kavram tekrar üretilerek karşımıza çıkıyor: Haricilik. Şimdi hep Selefiligi konuştuk, Haricilik bunun neresinde? Çünkü el Kaide, İŞİD'i Haricilikle suçluyor. O yüzden onu kendinden kabul etmiyor. Şimdi Haricilik ne kattı İŞİD'e, yani niye İŞİD Haricilikle damgalanıyor? Aslında Haricilik ile Selefilğin ortak epey bir yanı var. Bunlardan bir tanesi, imanı üçlü tarif etmesidir. Yani tasdik, ikrar ve amel... Hanefiler, ameli katmazlar ve derler ki bir insan Müslümanım diyorsa diliyle, kalbinde tasdiki var mı yok mu biz karışmayız, Allah onu bilir. Yani tasdik arkasından ikrarla o Müslümandır yani.

Erdoğan: *Antiparantez, Hanefiliği imani bir mezhep gibi tanımlıyorsunuz?*

Büyükkara: Hanefilik derken Maturidilikle beraber ele alıyorum. Hanefilik deyince Maturidi Mezhebi'ni hatta Eşari'yi de buna katabiliriz belli ölçüde. Yani Eli Hadis Selefi olmayan bir din anlayışı, İslam anlayışı. Diğer taraftan Selefilikte amel de imandan sayılıyor. Yani senin davranışların, senin imanının göstergesi kabul ediliyor, sadece dilinle Müslümanım demen yeterli görülüyor, onu yansıtmalısın hayatına.

Erdoğan: *Tekfir anlayışı buraya mı dayanıyor?*

Büyükkara: Haricilik de böyle düşünmektedir. Haricilik ile Selefilğin çıktığı yer, birbiri üstüne geldiği yer burasıdır. Hariciler, Selefilikten öte ne yapmışlardır da Harici olmuşlardır? İşte o ilk dönemleri düşünürsek o amelsiz Müslümanları tekfir etmişler yani gayri İslami kabul etmişler...

Hariciliğin tarihine baktığımızda Müslümanlarla savaşmaktan başka bir şey yapmadıklarını görürüz. Yani hep Müslüman kanı dökmüşlerdir. Kendileri de Müslümanlar tarafından anarşist oldukları için tasfiye edilmişlerdir.

Erdoğan: İlk dönemler derken Hocam?

Büyükkara: İlk dönemler, 2-3-4. Yüzyıl, hatta İbni Teymiye'ye kadar devamı da olabilir. Yani o dışladıkları insanların malını, canını, hatta ırzlarını helal saymışlardır. Tecavüz etmişlerdir bu haklarına. Dolayısıyla bir Haricilik zihniyeti ortaya çıkmıştır. Bu zihniyeti kısaca tanımlarsak tekfir, şiddet, İslam'ı çok sık ve yüzeysel bilmek. Diğer Müslümanlarla muhatap olduklarında bunu anlıyoruz. Maceraperestlerin ve psikopatik tiplerin toplandıkları gruplar... Bugün IŞİD'de de benzer şeyleri görüyoruz. Kriminal suçlu tiplerin değişik yerlerde kendi toplumsal mahallerinde barınamayıp katıldıkları bir camiadır.

Erdoğan: Tarih boyunca da böyle mi olmuştur?

Büyükkara: Evet, öyle olmuştur. Toplum dışı tiplerin, tutunamayanların bir arada olduğu yerlerdir. Bunların içinde gerçekten patolojik düzeyde psikopat davranışların olduğunu görüyoruz. O kafa kesme hadiselerini normal bir insanın yapacağını düşünemeyiz. Böyle insanlar demek ki çok fazla ki rahatlıkla bunu yapabiliyor IŞİD gibi örgütler. Kriminaller, yeni mühtediler, yani yeni İslam'a girmiş yahut namazı niyazı olmayan, içkisi, kumarı olan ama birden dönüş yapıp dini yaşamaya çalışan, etrafını kısa sürede kendisi gibi dönüştürmek isteyen, aceleci İslami tipler... Cehalet de zaten oradan geliyor. Yani bu yüzden bu tür yapılar Avrupa'dan gençleri kendine çok rahat çekebiliyor. Dış görünüşe önem veren sakal, burka, çarşaf... Haricilikte de bu var. Ama görünüşte çok samimi olarak İslami yaşadıklarını gözlemlediğimiz, namazlarını vaktinde kılan, hatta cemaatle kılan, cemaatle kılmayanları doğru dürüst Müslüman saymayan, çok Kur'an okuyan, ağlayan, şehit olmak için can atan... bu aynı zamanda bir motivasyon katıyor. Yani ölüme korkmadan gidiyor, şehadeti arzuluyor vs. Ve gayri Müslimlerle hiç savaşıyor Müslümanlarla savaşan bir yine zihniyetten bahsediyoruz. Hariciliğin tarihine baktığımızda Müslümanlarla savaşmaktan başka bir şey yapmadıklarını görürüz. Yani hep Müslüman kanı dökmüşlerdir. Kendileri de Müslümanlar tarafından anarşist oldukları için tasfiye edilmişlerdir. Yani gayri Müslimlerle savaşma şeklinde bir tutumları yoktur. Şimdi günümüze gelirsek bütün bu özellikleri bünyesinde barındıran IŞİD, az çok siyasal bir aklı da temsil eden el Kaide tarafından Haricilikle damgalanmıştır. Yani küresel cihat fikrinin önemli isimlerinden el Makdisi, Ebu Katade gibi isimlerin IŞİD gibi yapıların Harici olduklarına dair beyanları var. Haricilik, Peygamberimiz'in dininde kötülenmiş ve Sünni olmayan bir yapı sayılmıştır. Peygamberimizin hadisleri var mesela 'onlar bu ümmetin köpekleridir'. Mesela hadis metni merkezli bir zihniyete

sahip olan, İŞİD’i mahkum eden diğer Selefi yapılar hemen bu hadisi söylerler. Yani siz Selefi filan değilsiniz, siz bu ümmetin köpeklerisiniz. Dolayısıyla böyle bir Selefilik içinde de ayırım söz konusudur, İŞİD gibi örgütlenmeler söz konusu olunca. Ve bunun arkasında tabii biat ve söz dinleme, itaat anlayışı da söz konusu. İŞİD’le el Kaide’nin irtibatının bozulmaya başlaması 2006 Ebu Musab Zerkavi zamanında başlamıştır. Ebu Musab Zerkavi, Irak’ta İslam devleti kurduğunu ilan etmiştir. Üsame bin Ladin, “tamam İslam devleti kurmak iyi bir şey ama bunun vakti zamanı değil hele Irak’ta hiç değil” demişti. “İslam devleti kuracağım diye orada Şiilerle savaşıyorsun, tamam Şiiler bizce Rafizi’dir, müşriktir. Ama önceliği sen Amerika işgaline karşı vermelisin.” Ama Zerkavi durmadan İŞİD’de bugün gördüğümüz o vahşi davranışların aslında temelini teşkil eden durmadan Şiilerle uğraşan hatta Sünnilerle uğraşan öbür Sünnilerin kendisine itaat etmesini isteyen bir tavırda oldu. Sünni İslamcı cemaatler ‘sahve’ diye isimlendirir onları. Yani İhvan tipi mücadele geleneğinden gelenlere ‘sahve’ der İŞİD. ‘Sahve’ uyanış anlamında Arapçada. Onları hep düşman bellemiştir. “Biz devlet kurduk, bize itaat etmeniz lazım. İşte Peygamberimiz bir yerde bir cemaat varsa öbür cemaatlerin ona itaat etmesini emretmiştir. Biz burada devletimizi kurduk siz bize itaat edeceksiniz bizim emrimizden çıkmayacaksınız” dediler. Öbürleri de bunu kabul etmiyor tabii, çatışma oradan başlıyor. Suriye meselesinde yine el Kaide kökenli bir örgüt olan el Nusra’yla da aynı türden bir tartışma içine girerek el Kaide’yle olan bütün ilişkileri iyice bozuyor. Ve en sonunda da şu anki lider olan Eymen el Zevahiri tarafından bizimle bağları koptu denilerek tamamen farklı bir kulvara sürükleniyor. Yani Selefilik içindeki daha ileri boyutta bir ayrılığı da böylece açıklamış olduk.

Erdoğan: Şimdi Selefi düşüncenin bile dışladığı bir yapıdan bahsediyoruz. Bu noktada şu soruyu sormak istiyorum, Ortadoğu’daki yönetimlerin İŞİD’in oluşmasındaki katkısından bahsediliyor. Siz buna katılıyor musunuz?

Kılıç: Birtakım komplo teorileri var... Bunların ötesinde ben, bu katkının dolaylı olarak yani toplumların yönetim biçiminden kaynaklanan birtakım sorunların dolaylı olarak ortaya çıkardığı şeyler olduğunu düşünüyorum. Hani Afganistan Savaşı’nı hatırlarsak işte 79-89’da Sovyetlerin işgali sırasında Ortadoğu’daki yönetimler kendi içlerindeki radikal unsurları diskalifiye etmek için “orada cihat var bakın kardeşleriniz zor durumda” diyerek büyük bir propaganda ile oraya yolladılar. Plan neydi orada herhangi bir şekilde telef olacaklar, biz de bunlardan kurtulacağız. Plan tutmadı, orada ciddi bir başarı kazanıldı. Adamlar mücahit olarak kendi ülkelerine döndüler, bir kısmı

orada kaldı. Dolayısıyla bugün hala Abdullah Azzam'dan ciddi bir kahraman olarak söz ediliyorsa bugün o dönemdeki Arap yöneticilerinin cihat diyerek oraya yönlendirme siyasetinin direkt bir sonucu. Arap Dünyası'nda tabii şöyle bir şey var, Türkiye olarak biz biraz daha bu bu akımların dışındayız. Birtakım şiddet hareketinin eylemsel olarak ortaya çıktığı birçok örnek var. İhvan çizgisi belki bu anlamda farklı bir şey ama öbür taraftan el Kaide olsun, diğer birtakım hareketler olsun çok sert birtakım hareketlerin çıkışına şahitlik ediyoruz. Devletlerin tabii uygulamış oldukları politikalar, Amerika'yla çok fazla yakınlaşmaları, kendi halklarına yaptıkları zulümler... Öbür taraftan bütün bu hareketlerin temel noktası olarak toplumlardaki ahlaki bozulma, iktisadi bozulma, siyasal bozulma... bütün bunları bir araya getirdiğimizde... Bugün mesela Batı'daki bir genç neden işte cihat için geliyor? Çünkü kendi toplumuna bakıyor, bir şey değiştiremeyeceğini görüyor. Öbür taraftan bir şey değiştirmek için ortaya çıkmış bir yapı var. Zina, içki, hırsızlık haddi uygulanıyor, e bunlar Kur'an'da var, sünnette var. Öbür taraftan Peygamber Efendimiz'e nispet edilen birtakım Hadis'i Şeriflerde türbelerin, kabirlerin yıkıldığına dair işaretler var. Çok meşhur bir örnek var Hz. Ali'yi kabre gönderip oradaki bütün kubbeleri, mezarların üstünü aç, yık şeklinde... özellikle bazı hadis metinlerinde birebir uygulamasını görünce...

Büyükkara: 20. yüzyılın Müslümanlarının rüyası olan hilafeti de ekleyince...

Kılınç: Şimdi bütün bunlara baktığımız zaman "evet, herhalde bu" diyor. Bir de mesela bazı hadisler var "siyah sancaklar çıktığı zaman hem onlara tabii olun hem onlardan kaçın." Böyle birtakım rivayetler var. Benim gördüğüm en büyük iki handikabı var... Çünkü benim hep sorduğum soru şudur, çok başarılı bir mücadele veriyorlar, toprak kazanıyorlar, kendileri ile savaşıyor yapıları bir şekilde hezimete uğrattıyorlar, sonrasında neden tutunamıyorlar? Afganistan'da gördük, Çeçenistan'da gördük, Bosna'da gördük. Mesela Çeçenistan'a bakın sanki hiçbir şey olmamış. Kadri "tasavvuf ritüellerini" ortaya koyarak böyle göstere göstere uygulayarak bir yönetim sergiliyor. Kafkasya'nın hali malum... Bosna'ya bakıyorsunuz Bosna'da işte geçenlerde bir operasyon yapıldı son kalıntıları da şu anda devlet resmen toparlıyor. Şimdi bütün bu tabloya baktığımızda neden tutunamıyorlar, sorusunun bence iki tane cevabı var: Bir tanesi hadis metinlerine yani rivayet kültürüne birebir bağlılık. Hadis-i Şeriflerde Hz. Peygamber'e atfedilen ifadeler var. Uygulama bazında ne varsa o. Sakallar şöyle olacak, ne varsa o. Şöyle olacak böyle olacak diye direkt aktardıkları için esneme yok. Herhangi bir şekilde istisna yok. Belli toplumlara tedricen uygulamak, aşamalı bir şekilde tatbik etmek yok,

benimsetmek yok, sevdirmek yok, insanlara anlatmak yok. Mesela Şeriat ilan ettim, uymayanların kafası kesilecek. Şimdi böyle bir bakış açısı olduğu için tabii silahlı bir güç elinde olduğu zaman silah, savaş zamanında ilerleme kaydediyor. Fakat barış zamanında ne kadar kaldırabilir, bence kaldıramaz.

Büyükkara: Irak da kaldıramaz.

Kılınç: Irak da kaldıramaz yani şimdi Suudi Arabistan'da hatta bu vesileyle Hocamızın kitabını da tavsiye etmiş olalım, hakikaten ben o kitabı okuduktan sonra Suudi Arabistan'daki İhvan'ı söylüyorum, işte Selefilik'in gelişimini anladım. Bir dönem ciddi bir şekilde şiddet uygulayarak benimsetiliyor, bugünkü gördüğümüz ideoloji. Ciddi bir şekilde sakalları bıyıkları kısaltıyorlar, milletin paçasını... Sizin kitabınızda bir anekdot vardı, Krala diyorlar ki, senin kıyafetin İslam'a uygun değil, çünkü işte elbisen yerde sürünüyor...

Erdoğan: Modernist rejimler de farklı bir şey yapmıyorlar...

Kılınç: Tabii tabii o anlamda hani toplumu biçimlendirme anlamında zaten yani şiddetle ya da zor kullanarak biçimlendirme anlamında zaten benzerlikler var. İkincisi de hani bu şeye bağlı olarak o hadislerin direkt uygulamasına bağlı olarak toplumlara ciddi anlamda bir siyasal proje sunamadıklarını görüyorum ben. Şimdi savaş zamanında çok güzel savaşıyorlar, adamların işi savaşmak zaten şiddetle beslenen bir kültür var ama savaş bitti mesela Suriye'de diyelim Esed devrildi, el Kaide ile ülke baş başa kaldığında ne olacak? Şimdi türbeleri yıkıyorsun, tasavvufu İslam'ın en büyük düşmanlarından biri olarak görüyorsun birtakım gerekçelerle. Mesela Libya'da, Tunus'ta birtakım türbe yıkımlarına şahit olduk. Kaddafi devrildiğinde adamlar hemen türbeleri yıkmaya kalkıştılar, neden, çünkü Kaddafi düzeninin, onun kurmuş olduğu düzenin 10 yıllar boyunca tasavvuf yoluyla toplumda benimsetildiğini düşündüler. Dediler ki Kaddafi gittikten sonra onun sacayaklarından birisi olan tasavvuf-tarikati yok edelim. Ama tabii toplum bunu ne kadar hazmeder, ne kadar bunu benimser? mesela Bosna'da trajik örneklerini gördük. Ama şimdi yoklar. Irak'ta şu anda İŞİD'in yönetimi altında 5 milyon insandan bahsediliyor, kontrol ettiği bölgelerde. Orada yaşayan insan-

Tehlike şiddetli boyutta, öngörülemez biçimde. Hz. Ali gibi bir şahsiyeti öldürecek kadar gözleri dönmüş bir vaziyetler. Dolayısıyla her zaman Müslümanlar bu noktada uyanık olmalı. Ama mücadele biçimleri de Hz. Ali'nin mücadele biçimi olmalı.

lar acaba IŞİD'in ideolojisini barış zamanında ne kadar benimser, bence çok önemli bir soru. Şu anda sıcak bir savaş var, adamın elinde silah var, kafa kesiyor. Ya da Amerika vurduğu için tepkisiyle onların tarafına geçiyor ama barış zamanında o toplum ne kadar bu ideolojiyi kaldırır ne kadar benimser, önemli bir soru.

Erdoğan: Çeçen örneğinden aslında cevabını verdiniz benimsenmediğine dair...

Kılıç: Evet.

Erdoğan: Bir Müslüman tipolojisi çıkıyor maalesef. Selefi düşüncenin bile dışladığı Harici bir düşünce söz konusu olsa da adı "Müslüman" olan bir tipolojiden bahsediyoruz halihazırda. Dolayısıyla adı Müslüman olan bu tipolojiyle karşı nasıl mücadele edilebilir?

Büyükkara: Mukabele-i bilmişil olmaması lazım. Nihayetinde bu insanlar Harici de olsalar Selefi de olsalar yanlış da yapsalar günahkar da olsalar İslam akidesine göre günahlarıyla beraber, yanlışlarıyla beraber, hatalarıyla beraber Müslümandırlar. Dine dayanarak onların yaptığının yanlış olduğunu düşünüyoruz. Müslüman olsalar da onlar suçludurlar ve hatalıdırlar. Suçlarının cezasını çekmelidirler. Kimsenin bunları Müslüman'a yapma hakkı yoktur. Hatta gayri Müslimlere yapma hakkı da yoktur. İslam'ın bir mücadele ahlakı vardır. Bir savaş hukuku vardır. Siz bunları da ihlal edemezsiniz. Velev ki gayri Müslimlere karşı savaşsanız bile. Şimdi bu damar her zaman İslam düşüncesinin içinde olmuştur, bundan sonra olacaktır. Yani bunu ortadan kaldırmak mümkün değil. Yani öncelikle onların yaptığının aynısını yapmamak gerekir. Yani onlar Müslümandırlar fakat suçludurlar, suçlarının cezasını ne ise çekmelidirler. Eğer suçlar ciddi boyutta ise onların üzerine gidilmeli onlarla savaşmalıdır, Hz. Ali'nin yaptığı gibi. Ama Hz. Ali, Emevilerle de savaşmıştır, Haricilerle de savaşmıştır. Ama arada şöyle bir ince ayırım yapıyor, Hz. Ali'den gelen nakillere baktığımızda diyor ki "Emevilerin baştan niyetleri kötüydü. Bâtılı istediler, bâtılı buldular. Ama bu Hariciler hakkı istediler bâtılı buldular." Yani niyetleri başta iyi, iyi şeyler yapmak istiyorlar. İşte IŞİD gibi, emperyalistlerle mücadele etmek istiyorlar, Müslümanların birliğini temsil eden hilafeti kurmak istiyorlar. Yani sonuçta ne oluyor, aynı kapıya çıkıyor. Niyetleri iyi olsa da yaptıkları iş iyi bir iş değil, yani vardıkları yer iyi bir yer değil. Dolayısıyla bunlarla ne yapılması lazım, mücadele edilmesi lazım, Hz. Ali'nin yaptığı gibi... Hz. Ali amcasının oğlu Abdullah ibni Abbas'ı onların yanına gönderiyor. Onların yanında kalıyor. 12.000 Harici'nin 10.000'i bir alim sahabe olan Abdullah ibni Abbas'ın vazırlarıyla, irşadıyla nasihatleriyle doğruyu anlıyor, o gruptan ayrılıyor. Ama 2000 kişi

kalıyor orada ve Hz. Ali'yle savaşıyorlar. Hz. Ali onları mağlup ediyor ama nihayetinde kendi şehadeti onların eliyle oluyor. Bir Harici'nin suikastiyle bu dünyayı terk ediyor. Tehlike şiddetli boyutta, öngörülemeyen biçimde. Hz. Ali gibi bir şahsiyeti öldürecek kadar gözleri dönmüş bir vaziyetler. Dolayısıyla her zaman Müslümanlar bu noktada uyanık olmalı. Ama mücadele biçimleri de Hz. Ali'nin mücadele biçimi olmalı. Yani nasihatle, diyalogla, bununla yola gelmeyen insanlara da üzerine gitmek suretiyle, etkisiz hale getirmek suretiyle, emniyeti sağlamak suretiyle bunu yapmak zorundadır Müslümanlar. Bu işin bir tarafı, ikinci tarafı fikrî düzeyde bu insanlarla nasıl başa çıkılabilir, nasıl mücadele edilebilir, o ayrı hikaye. Onun için bizim elimizde büyük bir tecrübe var, büyük bir külliyyat var... Kitaplara yansıyan hacimli bir birikime sahibiz. Bu; aslında İslam'ın, Ehli Sünnet'in ana damarıdır. Yani nakil merkezci değil nakille aklı buluşturabilen, yeni şartlara yeni içtihatlarla adapte olabilen, dünyayı bu gözle okuyabilen bir anlayış... Bu anlayışı insanlara benimsetmek, cehaleti ortadan kaldırmak gerekli. İslam deyince Taliban'ın İslam'ını, İŞİD'in İslam'ını anlamasın insanlar. Bu değil İslam dediğimiz şey. Bu sağlıklı din eğitimiyle olur, sağlıklı propagandayla olur. Biz İslam'ın bu yüzünü vermekte zorlanıyoruz. Aslında bunu yapacak en önemli damar tasavvuf damarıdır ama tasavvuf da şöyle bir sıkıntıya girmiştir. Aslında tarikatlar bu tür şiddet hareketlerine panzehir olabilir mi diye bazı arkadaşlarımız tarafından öneriliyor. Fakat tasavvuf ve tarikatların şöyle bir handikapı var. Bundan evvel anti emperyalist mücadeleler tarikatlar tarafından yürütülüyordu. 19. yüzyılın ikinci yarısı 20. yüzyılın başı. Sayalım Ömer Muhtar'dan tutun Emir Abdulkadir Cezayir'de, Şeyh Şamil Kafkasya'da, Basmacılar Hareketi Rusya'ya karşı bir mücadele yürütüyor. Batı Afrika'da emperyalistlere karşı Senusi Hareketi var. İşte Hint Yarımadası'nda tarikatlar İngiliz emperyalizmine karşı mücadele veriyor. Ama bu damar çok zayıflamış yani bugün. Tasavvuf, İslam'ın gülen yüzü şeklinde yansıtılıyor Batı'da. Bazı şeyhler, bazı tasavvuf büyükleri "Selefilik'i kınıyoruz" diyorlar ama onlar da aynı kulvarda hareket etmeye başlıyorlar. Dolayısıyla İslam Aleminde sıkıntı çeken Müslümanların derdine derman olacak, siyasi çöküntü halinde çok büyük psikozlar içinde olan Müslümanlara ilaç olacak bir görüntüsü yok tasavvufun maalesef. Selefiler ise ne yapıyorlar... Gerçekten takdir edilmesi gereken, adamlar işlerini, güçlerini bırakıyorlar cihat meydanlarına gidiyorlar. Afganistan, Bosna, Çeçenistan... Ümmetçi bakış açısı gerçekten bunu gerektirir. Yani bir insan ihtiyaç varsa ne yapmalıdır İslam'a göre, o kardeşine yardım etmelidir. Bu zaman zaman silahlı bir yardım da olabilir. Bunu doğru biçimde yapmıyorlar

o ayrı ama samimi olarak bu işe giriyorlar ve gerçekten Afganistan'da olsun, Bosna'da olsun, Çeçenistan'da olsun diğer yerlerde olsun, Irak'ta, Suriye'de... Bir ciddi mücadele sergiliyorlar. Mezhepçi, tekfirci yanları var ama bir mücadele içindeler. Bu bir çekim gücü yaratıyor diğer Müslümanlar için. Tasavvuf bundan maalesef yoksun şu an. Tespih çeken eller çok rahatlıkla tetik çekebiliyordu düşmana karşı. Şimdi bu özelliğini yitirdiği için Selefilik işte mahrum kalmış, tutunamamış, eziyet halindeki insan için bir kurtuluş, bir ışık, bir ümit kaynağı olarak görülebiliyor, problem burada yani. Dolayısıyla biz bu yanlış gidişatı durdurmak için... Tasavvuf da bunun içindedir, Hanefi içlemeci, dışlamacı değil, ben Müslümanım diyen insanları Müslüman kabul eden anlayış bunun bir çaresidir. Cehaleti ortadan kaldırma, bunun için kültürel, siyasal mücadele verme, bu noktada bir örneklik gösterme... Mesela Türkiye'nin son siyasal çıkışı gerçekten ümmet için bir ışık olmuştur, bir alternatif. Yani eğer bu olmasaydı belki Selefilik daha da güçlenecekti. Yani adamlar diyor ki yani Türkiye gibi yaparsak belki mesafe kat edebiliriz. Karşımızdaki düşmanımızı geriletebiliriz. Bu bir alternatif oluyor. Böyle alternatiflerin çoğalmasa lazım... Tarikatların da bu tür alternatifler ortaya koyması lazım ki bu tür Müslümanları sıkıntıya sokan, zora sokan IŞİD gibi zihniyetler geriletebilsin.

Erdoğan: Çünkü Türkiye'den de artık oraya savaşmak için gidenlerin olduğu söyleniyor. Türkiye gibi tasavvufi yorumun öne çıktığı bir ülkeden de gidenlerin olması ilginç bir durum değil mi?

Büyükkara: İnterneti çok ustalıkla kullanıyor. İnternet öncesi dönemle internet sonrası dönemi ayırmak lazım. Eskiden cami merkezli veya vakıf merkezli dernekler, cemaatler vardı. Bu şimdi son 15-20 yılda bu tür sosyal yapılanmaların gücü azaldı. Onun yerine online cemaatler oluşmaya başladı. Gençlerin elinde telefonlar, bilgisayarlar. Mahallelerindeki, okullarındaki cemaatlerden çok ilgili değiller. Yani onlar kendi sanal dünyalarındaki cemaatlerle irtibat kurma eğilimindedir. Dolayısıyla interneti dünya çapında ustalıkla kullanan Selefi yapılar, kolaylıkla hiç tanımadıkları mahallelerdeki, bölgelerdeki gençlerle, insanlarla irtibat kurabiliyorlar. Bildiğimiz konvansiyonel cemaat yapılanması da zayıfladığı için bu gençleri kuşatamıyor ve o gençler sanal alemde çok uzaklardaki kişilerle irtibata geçip onlara katılabiliyor. Onların kendi buldukları yerlerdeki sözcüsü olabiliyorlar. Yoksa o tür yapılara olan bu akımı açıklayamayız.

Erdoğan: 11 Eylül sonrası dünya çapında küresel teröre karşı savaş politikaları uygulanmaya başlandı. Ama gelinen noktada el Kaide ne kadar boğulmaya çalışılsa bile IŞİD gibi bir yapının ortaya çıkışı engellenemedi. Sizce göz mü yumuldu, küresel

teröre karşı mücadele politikaları bağlamında bu gelişmeyi nasıl değerlendiriyorsunuz?

Kılıç: Başta da vurgulamaya çalıştım, bir şey oluyor coğrafyada sonrasında başka bir şey oluyor, diyorlar ki bu bunun sebebiydi, bu bunun hazırlayıcısıydı. İŞİD’le ilgili de dikkat ederseniz “Kürt bölgesine saldırıyor sadece çünkü Türkiye’yi bir sürece çekmek istiyorlar” gibi yorumlar var. Tabii uluslararası ilişkilerde belli gelişmelerin belli aktörlerin işine gelmesi zaten yaşadığımız süreçler. Bu noktada el Kaide gibi silahlı bir güçler küresel cihat olarak adlandırıyorlar kendilerini. Bugün Batı Afrika’dan Afganistan’a kadar bütün İslam coğrafyasında, hepsinde olan şeyler. Bunlar girerler bir ülkeye silahlı bir çatışma başlatırlar, sonra Batı orayı düzeltmek, terörden temizlemek için gelir işgal eder gibi bir denklem. Bu yönüyle doğru olmakla birlikte o hareketleri Batı’nın teşvik ettiği, yönlendirdiği, ajanları vasıtasıyla kurduğu tezine gönderme... Çünkü coğrafya o kadar karışık ki, dengeler birbirlerine o kadar farklı şekillerde iliştilmiş ki bizim bu yaşadığımız coğrafyada Batı’nın hiçbir istihbarat gücünün bu anlamda bu coğrafyayı bu şekilde birebir kontrol edebileceğini düşünmüyorum doğrusu. Ki bugün işte Arap Baharı’yla ilgili söyleniyor. “Arap Baharı’nın olacağı 2003’ten belliydi zaten adamlar söylemişlerdi. Bakın teker teker oluyor” deniyor. Hani öyle bir şey ki bazı insanların kafasında projeksiyon var. Batı bunu koyar sonra bunu getirir, 10 sene sonrasını hesaplar gibi. Böyle ama coğrafyada şahit de oluyoruz. Hiç ummadığımız şeyler olabiliyor, bu birinci nokta. Tabii ikinci nokta bu tarz örgütler yapıları itibarıyla kontrol edilmeye çok müsait oldukları için ki mesela deminden beri farklı örneklerini de verdik. Yani bugün mesela Alman istihbaratı ya da İngiliz istihbaratı ya da Türk istihbaratı ya da bölgedeki başka diğer istihbarat güçleri, kendi toplumları içerisinde maraza çıkarabilecek akımları zaten tespit ediyorlar, biliyorlar. Demin Afganistan örneğinde de verdik, kolay bir şekilde kendi ülkelerinde sıkıntı çıkmasın, Londra’da bomba patlayacağına işte bomba Afganistan’da patlasın, gibi birtakım düşüncelerle oraya kanalize ediyor olabilirler. Ama bu, bütün o örgütleri tek başına ya-

Bunlar girerler bir ülkeye silahlı bir çatışma başlatırlar, sonra Batı orayı düzeltmek, terörden temizlemek için gelir işgal eder gibi bir denklem. Bu yönüyle doğru olmakla birlikte o hareketleri Batı’nın teşvik ettiği, yönlendirdiği, ajanları vasıtasıyla kurduğu tezine gönderme...

Körfez ülkelerini, Katar'ı, Birleşik Arap Emirlikleri'ni, Kuveyt'i hatta Suudi Arabistan'ı düşündüğümüzde Amerika'nın şu andaki baskın etkisinin dönemsel olduğunu, asıl etkinin İngiliz etkisi olduğunu düşünüyorum.

bancılarının kontrol ettiği, hepsini tek başına bir aklın yönlendirdiği anlamına gelmez. Hatta IŞİD belli şeyleri yaptıktan sonra çekilecek deniyor. Doğrusu bu tarz 2+2=4 şeklinde düz hesapların bu coğrafyaya çok uymadığını düşünüyorum. Ama tabii iki uç arasında bir noktada durmak lazım. Bir tarafta bütün bunlar Allah'ın ve Resulünün emrettiği cihadi hareketlerdir, onların istedikleri gibi yaparlar diye savunan bir yapı var, Türkiye'deki sempatizanları da böyle söylüyor. Öbür taraftan bunların hepsinin İngiliz, Amerikan, CIA uşağı, Moskof uşağı olduğunu iddia edenler... O kadar spekülasyon farklar ortaya çıkıyor ki. Sadece birincisinin zaten yanlış olduğunu söylemiyo-

rum. İkinci yorum da yanlış geliyor bana, çünkü o zaman da toplumsal olarak bu hareketlerin nelere tutunduğunu ıskalıyoruz gibi geliyor. Çünkü baktığımızda bu hareketler hiçbir yerde tutunamıyor. İster buna sosyoloji deyin ister dini eylem deyin. Bir topluma getirip bir hareketi çökertip böyle koyup hadi bakalım diyemezsiniz. Mutlaka onun tutunacağı, kök salacağı birtakım zeminler olmalı. Bu zeminler neler? Diyelim ki bu örgütler belli noktaları kontrol ediyor ama o örgütlerin peşinden giden ve kontrolün tamamen dışında olan, o örgütün ateşi ve heyecanıyla hareket eden binler, yüz binler var. Bu anlamda iki uç arasında bence durup dengeyi korumak lazım. Hocama sorduğunuz

soruya da ufak bir ekleme yapmam lazım, bu sorun nasıl çözülür? "Sorunu Batılılar çözecek ya da çözüm modern, güler yüzlü İslam'dadır" değil. O tarafa yaslandığımızda sorun çözülmüyor, büyüyor. Çünkü o normal şartlarda çözümü kendimizde arayalım, Müslümanca bir çözüm bulalım diyen tepkisiz insanların da tepkisine yol açıyor. Mesela IŞİD'e karşı bir koalisyon başladı ama sabahtan beri haberleri geliyor, en az 100 tane sivil hayatını kaybetmiş. Şimdi bu operasyonu normal şartlarda vicdanlı bir insanın, normal sıradan bir Müslüman'ın, "ya iyi oluyor canım, Amerika da süper vuruyor" demesi mümkün değil. Çünkü ölen insanların kimler olduğunu görüyoruz. Biz dünyanın kabul edebileceği bir İslam modeli, çizgisi bulalım... Maalesef böyle bir şey de var; kabul edilebilir olmak... Kime göre, nasıl? IŞİD'in ya da birtakım Selefi hareketin çıkış noktası zaten İslam'ın siyasal olarak bozulması... Şimdi bunun karşısına tam da adamların böyle sinirlendiği ve çıkış noktası olarak kabul ettiği bir "bozuk yorumu" koyduğunuzda tepki daha da büyüüp yayılıyor.

Erdoğan: 11 Eylül sonrasında küresel teröre karşı savaş taktiğinden biraz farklılık da görünüyor. Mesela Fransa öne sürüldü. ABD'nin bu politikanın içerisindeki dominant gücü paylaştırıldı mı, küresel teröre karşı savaş politikaları değişti mi bu süreçte?

Kılıç: Ben özellikle Amerika'nın gücü bağlamında biraz farklı düşünüyorum. Körfez ülkelerini, Katar'ı, Birleşik Arap Emirlikleri'ni, Kuveyt'i hatta Suudi Arabistan'ı düşündüğümüzde Amerika'nın şu andaki baskın etkisinin dönemsel olduğunu, asıl etkinin İngiliz etkisi olduğunu düşünüyorum. Devlet kurumlarında, orduda, zihinsel düşünce olarak, siyasal sistem olarak vs... Şimdi Amerika şu anda güçlü bir aktör olarak görünüyor ama mesela Amerikan Başkanı Obama belki de son yılların en başarısız Amerikan başkanı olarak tarihe geçecek. Şimdi bu anlamda o kaba hantal askeri gücüyle bu coğrafyaya girip her şeyi devirip ondan sonra nasıl bir siyasal ortam ortaya çıkaracak, bence ona bakmak lazım. Bugün mesela Irak'ta bir işgal gerçekleşti ama işgalden sonra Amerika bir düzen kuramadı. Aynı şekilde Mısır'da bir darbe yaptılar ama sonra istikrar sağlanamadı. Bu anlamda Amerika'nın gücünün harap edici, tahrip edici, yapıyı yok edici ama yerine bir şey kuramayıcı bir güç olduğunu düşünüyorum. Üzerine güneş batmayan imparatorluk denen İngiltere'den bağımsızlık kazanan neredeyse hiçbir ülke şu an İngiltere'yi kötü hatırlamıyor, çok ilginç. Prens William Malta'ya ziyarette bulundu iki gün önce, kral gibi karşılandı. Ziyaretin gerekçesi Malta'nın İngiltere'den ayrılışının 50. yıl dönümü. Normal şartlarda "biz bu adamlardan kurtulduk bir daha burada ne işleri var" denmesi gerekirken... Seneye Kraliçe Elizabeth'in gideceği söyleniyor. Şimdi böyle bir siyasal düzenden bahsediyoruz ama gidip de herhalde bir Amerikan Başkanı Bush bölgeden çekilmiş olmasına rağmen Irak'a bu ziyareti yapamaz.

Erdoğan: Sağolun. Eklemek istediğiniz bir şey yoksa toplantıyı burada sonlandırmak istiyorum. İkinize de çok teşekkür ediyorum.

> DÜBAM DUNYA BÜLTENİ ARAŞTIRMA MASASI

YENİ SELEFİLİK VE İŞİD

Moderatör: Aynur ERDOĞAN

> 204 EKİM
DÜNYA BÜLTENİ ARAŞTIRMA MASASI